

Підґрунтя націоналізму визначали складні та суперечливі соціально-економічні й політичні чинники, серед яких головним було прийняття та скасування ліберальних конституцій, клерикальні інтриги, спалахи громадянських війн. За правління Альфонса XIII вдавалося підтримувати конституційну монархію (до 1920-х рр.). Баскський націоналізм зростав на злиднях та пригнобленні, саме тому вони вдавались до більш радикальної інформаційної боротьби [4, 351]. Вона удосконалювалася у наступні часи, і знаходить і досі свій вияв у різноманітних формах, зокрема у листах заможним підприємцям.

Джерела та література

1. Зенггаас Д. Реалії культурних битв. *Культурні цінності Європи*. Київ, 2014. 488 с.
2. Поліщук К. В. Етнонаціональний вимір конфлікту у Країні Басків: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2007. 17 с.
3. Arrieta Alberdi L. The Basque Country within Spain and Europe: Basque Nationalist Party Proposals during the Spanish Transition to Democracy (1975–1980). Bayó Belenguer S., Brady N. (eds.). *Pulling Together or Pulling Apart? Perspectives on Nationhood, Identity and Belonging in Europe*. International Academic Publishers. 2019. Vol. 21. P. 29–54.
4. Calzada I. Metropolitanising small European stateless cityregionalised nations. *Space and Policy*. 2018. Vol. 22. Iss 3. P. 342–361.
5. González J. R. Geopolítica y gobierno del territorio en España. Valencia, 2009. 78 p.

Мусіюк Інга

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИЦІОНУВАННЯ РФ НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

Ключові слова: Росія, країни Африки, позиціонування, вплив, зовнішня політика.

Keywords: Russia, African countries, positioning, influence, foreign policy.

Активна присутність РФ в Африці останніми роками залучила значну увагу світової спільноти. Позиціонування Російської Федерації на Африканському континенті є предметом великого інтересу для науковців, політиків та експертів з міжнародних відносин. Росія розширює свої впливові дії в регіоні, розвиває дипломатичні відносини, військову співпрацю, економічне співробітництво та культурні зв'язки з країнами Африки. Це створює нові виклики та можливості для взаємодії між РФ та африканськими країнами, а також має потенційні наслідки для геополітичної ситуації в регіоні та світової політики загалом. Ця тема важлива в контексті дослідження особливостей та динаміки позиціонування РФ серед країн Африки, а також для зрозуміння стратегії та мотивації Росії у розширенні своїх відносин із країнами континенту.

Попри актуальність, тема не є поширеною в зарубіжних та вітчизняних дослідженнях і літературі. У наявних дослідженнях розглядаються різні аспекти позиціонування РФ в Африці, до яких можна віднести звіти міжнародного дискусійного клубу «Валдай», зокрема «Russia's Return to Africa: Strategy and Prospects», публікації неперіодичного видання South African Institute of International

Affairs та наукову статтю Федеріко Донеллі («Russia's engagement with Africa: Understanding mutual Russia-Africa interests in an era of global competition»). Однак кількість наукових публікацій із проблеми є обмеженою, порівняно з іншими темами у сфері міжнародних відносин, тому тема має певний потенціал для досліджень.

Мета статті полягає в аналізі основних аспектів позиціонування Російської Федерації в Африці, зокрема дипломатичного, військового, економічного та геополітичного, виявлення особливостей її стратегії та взаємодії з африканськими державами, а також оцінки впливу цього позиціонування на геополітичні та економічні процеси в регіоні.

Відносини між РФ та країнами Африканського континенту сягають віддалених періодів, коли колоніальні держави Європи розпочали завойовувати території в Африці. У XIX–XX ст. переважна більшість країн континенту були колоніями європейських держав, що призвело до встановлення дипломатичних, економічних та культурних зв'язків між Європою та Африкою. Після отримання багатьма країнами Африки незалежності у XX ст. СРСР встановив із ними дипломатичні відносини. У період холодної війни Радянський Союз активно розширював свою сферу впливу в Африці, надаючи економічну, військову та дипломатичну підтримку «дружнім» африканським країнам, що сприяло розбудові багатосторонніх відносин між СРСР і країнами Африки.

Із розпадом Радянського Союзу в 1991 р. РФ втратила свої позиції в багатьох країнах Африки через зміни у своїй зовнішній політиці та економічні обмеження. Однак із 2010-х рр. РФ знову заявляє про свої наміри зміцнювати свої позиції в Африці: Росія активно розвиває відносини з африканськими країнами на різних рівнях, зокрема зосереджуючись на розширенні економічної співпраці, насамперед в енергетичному, рудному, військово-технічному та високотехнологічному секторах [5].

РФ висуває себе в ролі партнера для країн Африки, заявляючи про намір розвивати співпрацю на так званих взаємовигідних умовах. Російська Федерація відкрито демонструє свою зацікавленість у розширенні економічних зв'язків із країнами Африканського континенту, що підтверджують офіційні заяви на вищому рівні [1]. Наприклад, РФ активно взаємодіє з Африканським Союзом (АС), який є найбільшим регіональним об'єднанням країн Африки, у рамках відносин BRICS (Бразилія, Росія, Індія, Китай, ПАР) та Економічного форуму «Росія–Африка» [6]. У дослідженні Statista автори вказують на збільшення обсягів торгівлі між РФ та країнами Африки до 2018 року з частковим зниженням протягом 2019–2022 рр. [7].

До того ж РФ акцентує на своїх гуманітарних зусиллях в Африці, як-от надання гуманітарної допомоги, медична співпраця, освітні програми та культурний обмін [6]. Однак слід зазначити, що культурні відносини між РФ та країнами Африки суттєво обмежені низкою факторів, як-от різниці в мові, релігії, традиціях та культурних особливостях країн, географічна та економічна віддаленість, а також зміни в політичному та соціальному контексті.

Зовнішня політика РФ в Африці вказує на позицію поваги держави до збереження суверенітету та неперешкодження внутрішніх справ країн континенту, що відображається в публічних заявах російських представників [2]. Із метою

налагодження політичного діалогу та розширення прагматичної співпраці Росія веде активний діалог із країнами Африки на рівні державних візитів, зустрічей на вищому рівні та участі в міжнародних форумах [2].

Співпраця Росії з країнами Африки приводить до отримання низки економічних та політичних привілеїв для російського уряду. Один з економічних аспектів співпраці між Росією та країнами Африки полягає в добуванні природних ресурсів, як-от золото та уран [3]. Росія має інтереси в добуванні золота в країнах Чад, Центральноафриканська Республіка, Судан, Малі та інших. Наприклад, російські компанії мають співпрацю з державними компаніями в Судані щодо добування золота, що дає змогу Росії отримувати значні економічні вигоди. Політичні вигоди співпраці з Африкою не менш важливі для Росії. Наприклад, під час голосування в Генеральній Асамблеї ООН щодо ситуації в Україні, де країни висловлюють свої позиції, низка африканських держав голосували «за» або утримувались від голосу. Це може бути результатом політичної підтримки Росії або навіть тиску на африканські держави з боку Росії.

Позиціонування РФ в Африці також характеризується намірами зміцнення свого впливу в регіоні, зокрема через підписання низки договорів про співпрацю та економічних угод із країнами Африки, розвиток двосторонніх та багатосторонніх відносин [3]. РФ надає військову підтримку країнам Африки шляхом поставок військової техніки, навчання та співпраці в галузі оборонної промисловості, що також сприяє розширенню впливу РФ у регіоні [3]. На додаток до цього, РФ акцентує на власній парадоксальній підтримці миротворчих та гуманітарних ініціатив на Африканському континенті, зокрема у вирішенні збройних конфліктів та боротьбі з тероризмом [3], часто фінансуючи військових, терористів, злочинців або політичних лідерів із сумнівною репутацією.

Зовнішньополітична діяльність РФ із країнами Африки стикається з багатьма викликами, серед яких слід зазначити конкуренцію з іншими, більш активними гравцями на кшталт КНР, США, країн ЄС та Індії; відсутність розгалуженої дипломатичної мережі, економічні складнощі як специфіка континенту та безпекові загрози, що може вплинути на інтереси РФ [4]. У контексті поточного стану війни проти України відносини Росії із державами Африки ускладнилися через зовнішньополітичну діяльність українських діячів, спрямовану на спростування міфів про російсько-українські відносини та наголошення на численних злочинах РФ проти українців.

У якості висновку слід зазначити, що особливості позиціонування РФ на Африканському континенті визначаються прагматичними інтересами Росії та бажанням розширювати свій вплив у регіоні, а не беззастережною підтримкою економічного, культурного та соціального розвитку країн Африки. Російська зовнішня політика в Африці зосереджена на досягненні своїх власних національних інтересів, як-от розширення економічних можливостей, забезпечення власної безпеки та розширення зони впливу. Водночас співпраця Російської Федерації з країнами Африки містить у собі багато складнощів та порожніх ділянок, про які російські високопосадовці зазвичай не згадують. Висвітлення правдивої інформації про наміри РФ у контексті свого позиціонування на Африканському континенті допоможе у залученні африканських держав до підтримки української позиції у війні проти Росії.

Джерела та література

1. Замахина Т. Владимир Путин: Россия заинтересована в сотрудничестве с Африкой. *Российская газета*. 27.07.2018. URL: <https://bit.ly/3owAJSQ>
2. Россия и страны Африки хотят равноправного мира без навязывания западной парадигмы сознания. *Государственная дума Федерального собрания Российской Федерации*. 19.03.2023. URL: <http://duma.gov.ru/news/56645/>
3. Donelli F. Russia's engagement with Africa: Understanding mutual Russia-Africa interests in an era of global competition. *TRENDS*. January 16, 2023. URL: <https://bit.ly/3LnLbFD>
4. Eight key challenges to the future of Russian–African relations. *World Economic Forum*. October 28, 2019. URL: <https://bit.ly/41naxIW> (last accessed: 19.04.2023).
5. Neethling T. Russia's Focus in Africa: Energy, Metals and Weapons. *ISPI*. October 31, 2019. URL: <https://bit.ly/3Lbw7KS>
6. Russia's Return to Africa: Strategy and Prospects. *Valdai Discussion Club Report*. October, 2019. URL: <https://valdaiclub.com/files/27418/>
7. Trade revenue between Russia and African countries from 2013 to 2020. *Statista*. URL: <https://bit.ly/40lqY7A>

Авраменко Максим

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

УКРАЇНЬСЬКА ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ключові слова: дипломатія, цифрова дипломатія, м'яка сила.

Keywords: *diplomacy, digital diplomacy, soft power.*

Особливі та критичні умови воєнного часу, у яких перебуває сьогодні Україна, посилили увагу державних органів і громадянського суспільства до інноваційних підходів задля відстоювання національних інтересів України на міжнародній арені та проведення активного зовнішньополітичного курсу. Вагому роль у цьому продовжує відігравати традиційна дипломатична діяльність. Саме сьогодні між основними геополітичними центрами «м'якої сили» ведеться боротьба за зміст, архітектуру та наповнення майбутнього світу.

Сучасна українська дипломатія є багатоскладовою системою, кожна частина якої перебуває у стані еволюції і відіграє важливу роль як у зовнішній, так і у внутрішній політиці держави.

В умовах повномасштабної війни з Росією значного поширення набуває цифрова, або, як її ще прийнято називати, медійна дипломатія. Цю тенденцію можна аргументувати тим, що одним з основних пріоритетів є ефективне позиціонування України на міжнародній арені та застосування м'якої сили для підтримання уваги й постійного інтересу до подій, що відбуваються.

Нові правила політичної гри, що передбачають відкритість та публічність, необхідно обернути на користь за допомогою продуманої стратегії публічної дипломатії, плоди якої вимірюються не лише позитивним іміджем держави у світі, а й успіхом у просуванні зовнішньополітичних інтересів на міжнародній арені.

Дипломатичні служби багатьох країн використовують інтернет-майданчики для безпосереднього спілкування із зацікавленою аудиторією, донесення важливої інформації до якомога більшої кількості іноземців, проведення соціальних